

OP NAAR HET EINDE EN DAARNA

WAAROM RIJDT EEN LELIJKE EEND? Omdat het pruttelomotortje voldoet aan de natuurkundige en mechanische wetten van de interne verbranding. Maar ook omdat een Frans boertje een mand eieren naar de stad wil brengen. En omdat monsieur Citroën zich tot doel gesteld had een goedkoop autootje te maken waarmee dat Franse boertje een mand eieren zonder breekgevaar over de niet al te beste Franse binnenwegen kon vervoeren. Een intelligent ontwerp. Eén simpele vraag leidt tot meerdere oorzaken en doelen. Die spreken elkaar niet tegen, maar vullen elkaar juist aan.

Daniël staat bekend als een lastig boek. Dat heeft onder andere te maken met de belangrijke rol die zaken als geest, tijd en informatie spelen. Begrippen waar we moeilijk mee uit de voeten kunnen. Maar in het boek Daniël zijn geest, tijd en informatie van wezenlijk belang, belangrijker zelfs dan de materiële wereld. Daarom vooraf een paar opmerkingen die hopelijk de grote lijnen duidelijker maken.

Zijn wij nuchtere westerlingen en niet meer bijgelovig? Magiërs, monsters en demonen zijn in. Bovennatuurlijke ervaringen lijken opwindend en spannend. Netflix heeft een waslijst aan griezelfilms en een hele literaire stroming is eraan gewijd: Fantasy. We fantaseren erop los. We spelen graag met het idee van bovennatuurlijke ontmoetingen. Maar als je het serieus oppert, wordt er lacherig gedaan. Dan wordt er meewarig over je gepraat en niet meer met je gesproken. Buitenaards leven, dat is een serieuze zaak. Wie dat kan aantonen, wint de Nobelprijs van dat jaar. Maar bovenaards leven? Ben je wel goed?

GEEST EN KOSMOS

Thomas Nagel schreef een dun, beknopt boekje: *GEEST EN KOSMOS hoe houdbaar is de neodarwinistische visie?* Vergis je niet, dat soort boekjes heeft vaak een grote inhoud. Hij schrijft: *'Het is mijn overtuiging dat de geest niet alleen maar een latere toevoeging achteraf is of een toeval of een extraatje, maar een fundamenteel aspect van de natuur.'* Deze topwetenschapper is atheïst, maar hij stelt dat je met materie alleen de natuur niet kunt verklaren. Zijn mening wordt hem door een aantal collegae niet in dank afgenomen. Wij zijn zo opgegroeid met het idee dat alleen materie essentieel is, dat het moeilijk is geest als iets wezenlijks voor te stellen. De vraag of geest niet belangrijker is dan materie is echter van het grootste belang. In de christelijke visie is materie juist ondergeschikt aan geest.

WOORDEN SCHIETEN TEKORT. DAAR ZIJN GEEN WOORDEN VOOR!

In het begin was het Woord... En God sprak... Theologen wisten het al lang. Informatie is belangrijk. Wetenschappers beginnen informatie als een wezenlijke aanvulling op materie te zien. Een goed functionerende computer heeft hardware en software nodig. Het menselijke DNA is een genetische code die in kaart gebracht is. DNA blijkt een informatiebron van jewelste. Minder bekend is dat ook suikers informatiedragers zijn. Bij dit alles moeten we bedenken dat informatie geen materie is. Vaak wordt wel materie gebruikt om informatie weer te geven zoals

papier en inkt terwijl het woord ‘liefde’ de informatie is.

Hoe beschrijf je iets abstracts als liefde? De moeder die haar baby de borst geeft en onzinnige lieve woordjes fluistert of haar armen slaat om een gevallen kind. De vader die zijn kind beschermend optilt en met zijn vrije hand een blaffende hond afweert. De dans van een paar om elkaar op muziek. Man, vrouw en muziek worden één. Dit laatste beeld gebruikte C.S. Lewis om de Drie-eenheid aan te duiden. Met mijn ritmegevoel kan ik het begrijpen, maar nooit ervaren. Let op! Je gebruikt geen abstracte woorden, maar beelden uit de materiële wereld.

Hoe wil je dan wezens uit de buitencategorie beschrijven? Hoe wil je een ontmoeting met deze geestelijke realiteit beschrijven? Hoe moet je de meest unieke God vangen in woorden? Het ontbreekt ons aan woorden om dit goed te beschrijven. Die zijn er gewoon niet. Dus alle pogingen van Ezechiël, Jesaja of Daniël lopen stuk op deze barrière. Onze taal is materiegericht. Zelfs eenvoudige abstracte begrippen als het getal 7 of liefde geven we kleur met beelden die ontleend zijn aan de fysieke wereld.

STRIJD VAN WERELDBEELDEN

Als je uitgaat van een materialistisch wereldbeeld waarin alleen materie en energie voorkomt, bots je frontaal op het wereldbeeld dat Daniël uitdrukkelijk beschrijft. Bovennatuurlijke wezens, geesten bestaan en tijd is een relatieve factor. Wij hebben bovennatuurlijke wezens naar de rand verwezen en het liefst drukken we ze nog over de rand. Mensen zijn niet dom. Ook drieduizend jaar geleden niet. Als ze toen het verhaal van Adam, Eva en de slang hoorden, dachten ze niet: slangen spreken niet, dus onzin. Nee, hun wereldbeeld hield rekening met bovennatuurlijke gebeurtenissen. Zij zouden ‘moderne’ opvattingen zoals het ontstaan van de wereld door blind toeval of kans of als een doelloze gebeurtenis als belachelijk van de hand gewezen hebben. Nee, het klopt, normaal spreken slangen niet, dus er is hier iets bovennatuurlijks aan de hand. Voor hen was het duidelijk: een bovennatuurlijk wezen maakt gebruik van een slang. En in de *Enûma êlish* (het Babylonisch scheppingsverhaal) had de oppergod Marduk de godin van de chaos (Tiamat) verslagen. Zij wordt vaak als een monsterlijke slang of draak afgebeeld. Eva had volgens toenmalige hoorders te maken met een reëel, maar onbetrouwbaar, machtig wezen. Paulus schrijft over die machten: *Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van de duisternis van dit tijdperk, tegen de geestelijke machten van het kwaad in de hemelse gewesten* (Efeze 6: 12). Mensen, volken en rijken worden bespeeld door hogere machten. De wereld, planten, dieren en mensen hebben betekenis en doel.

Fantaseren over bovennatuurlijke wezens is lekker griezelen. Monstertjes in het behang zien. Als een echte bovennatuurlijke ervaring je overkomt, berg je dan maar. Een aantal ervaringen zijn goed gedocumenteerd. Denk maar aan Paulus (op weg naar Damascus), Johannes (op Patmos) en Daniël.

Net zoals het een inboorling uit het Amazonebekken aan woorden ontbreekt om de hectiek van een wereldstad te beschrijven, zo ontbreekt het Daniël aan woorden om de boodschapper af te schilderen. We moeten het doen met indrukken. Aan de rivier krijgt Daniël in gezelschap van anderen een boven-natuurlijke ontmoeting. Die is overweldigend. Evenals bij Paulus krijgen zijn metgezellen niet alles mee en vluchten in paniek weg. Daniël en Johannes delen dezelfde ervaring: alle kracht vloeit uit ze weg, ze vallen als bewusteloos tegen de grond. Niets lekker griezelen, dit is echt.

Tijd

Wat is tijd? In feite hebben we daar geen goed wetenschappelijk antwoord op. We kunnen tijd meten en daarmee houdt het grotendeels op. Dankzij Einstein hebben we het over tijdruimte. Tijd heeft een richting; altijd vooruit, teruggaan lukt niet. Vergelijk het maar met een pakje speelkaarten. Door de kaarten te schudden neemt de chaos toe en krijg je de oorspronkelijke volgorde nooit terug. Zo geven veranderingen in de materiële wereld een tijdverloop aan. Door de kaarten niet aan te raken gebeurt er niets. Zonder verandering is tijd een leeg en zinloos begrip. Wij stoffelijke mensen veranderen en tijd verstrijkt. De veranderingen rijgen zich aaneen en worden een tijdlijn. God omvat onze tijdlijn van het begin tot het einde. Wij ervaren de voortschrijdende tijd erg nadrukkelijk en denken dat God net zo'n tijdlijn met een verleden en een toekomst heeft. Die denkfout maakt Dawkins ook met zijn vraag: 'Wie heeft god geschapen?' Tijd in een geestelijke wereld is niet te definiëren met ons aan ruimte en materie gebonden tijdsbesef. Nu komt het grootste probleem: wij plaatsen God onbewust in de tijd. God is echter Geest en overstijgt materie en tijd. Voor God is alles COMPLEET TEGENWOORDIGE TIJD, zeg maar SUPER NU. Wij maken op een bepaald moment een keuze, maar God heeft die beslissing al gezien en daarop gereageerd. God geeft ons speelruimte om verantwoordelijk te zijn en houdt ons verantwoordelijk. We zijn geen Legorobots, we zijn meer.

Petrus schetst de verhouding tussen vrije wil en voorkennis van God in Hand. 2: 23-24 *Israëlitische mannen, luister naar deze woorden: Jezus de Nazarener, een Man Die u van Godswege aangewezen is door krachten, wonderen en tekenen, die God in uw midden door Hem gedaan heeft, zoals u ook zelf weet, deze Jezus, Die overeenkomstig het vastgestelde raadsbesluit en de voorkennis van God overgegeven is, hebt u gevangengenomen en door de handen van onrechtvaardigen aan het kruis gespijkerd en gedood.*

Met COMPLEET TEGENWOORDIGE TIJD verklaar je ook onmiddellijk dat profetie helemaal geen probleem hoeft te zijn. Daniël ziet het SUPER NU van God, wat voor ons pas veel later komt. Het principe van COMPLEET TEGENWOORDIGE TIJD verklaart ook waarom God alle gelijktijdige bidders kan horen. Hij heeft Compleet alle Tijd en aandacht voor iedereen persoonlijk.

C.S. Lewis maakte dit duidelijk met de volgende analogie: God is als een vel papier, het leven van een mens is dan een potloodstreep op dit papier.

TIJD EN PLAATS

In zijn eerste regeringsjaar gaf Cyrus de Joden toestemming om terug te keren naar Jeruzalem om daar de tempel te restaureren. *In het derde jaar van Kores* (Dan. 10: 1). We zijn dus twee jaar verder. Daniël, ja echt dezelfde Beltsazar uit hoofdstuk 1 is niet meegegaan. Als ik het verhaal had verzonnen, zou ik zeker geschreven hebben dat hij weer naar Jeruzalem teruggekeerd was. Juist het tegendeel blijkt waar te zijn. Waarschijnlijk heeft Daniël zijn geliefde stad nooit meer gezien. Heeft hij verhalen gehoord of rapporten gelezen over de toestand in Juda? We weten het niet. Hij weet dat situatie daar slecht is. Het is vlak na Pesach en tijd om de bevrijding uit de slavernij in Egypte te herdenken. Echter, Daniël rouwt al drie weken, hij vast en zit in zak en as. Het is niet moeilijk in te zien waarom. Daniël vraagt zich bij dit bevrijdingsfeest af wanneer Israël weer een vrij volk wordt. God heeft destijds Israël uit Egypte gehaald, Hij kan bevrijden, Hij heeft het beloofd, maar wanneer? Deze vraag houdt hem al zijn hele lange leven bezig. Ja, hij heeft wonderen meegemaakt en woorden gekregen, maar de vraag hoe het verder gaat met zijn volk laat hem niet los.

EEN OVERVLOED AAN DATA

In Daniël 11 vanaf vers 2 staan zoveel data die in de geschiedenis te plaatsen zijn, dat je in de verleiding komt om te denken dat de profetie pas na al deze gebeurtenissen is opgeschreven. Het lijkt meer een manier van schrijven (stijlfiguur) dan een echte profetie. Die mening hoor je inderdaad en is begrijpelijk. Maar is het ook terecht?

HET BOEK VAN DE WAARHEID, EEN SAMENVATTING

Gaat Daniël 10-12 alleen over de tijd van Antiochus IV Epiphanes? Volgens mij absoluut niet. Daniël geeft aan dat na het DERDE rijk van de Macedoniërs er nog een rijk komt. Dit VIERDE rijk zal de vorst, *van een volk dat komen zal*, voortbrengen.

Daniël 11 is geen wetenschappelijk document dat is opgemaakt door knappe geleerden en met wiskundige modellen is doorberekend. Het claimt 'het boek van de waarheid' te zijn. Een bovennatuurlijke boodschapper geeft de toekomst door met als doel Daniël en zijn volk het verloop van de geschiedenis te laten zien. De locatie is goed gekozen, aan een grote stroom. Daniël begrijpt de samenhang en de verwijzing naar zware tijden voor zijn volk (Jes. 8: 5-8, Dan. 9: 26 en Dan. 11: 10, 40).

Vers 2 stipt het einde van het TWEEDE, zilveren rijk van Meden en Perzen aan. De tijd van het DERDE, bronzen rijk van Grieken is gekomen (vs. 3-4). Veel van de gebeurtenissen na de dood van Alexander de Grote en vooral de oorlogen tussen het Ptolemeïsche Egypte (koningen van het zuiden) en het Seleucidische Syrische rijk (koningen van het noorden) en de pogingen tot machtsovername via uithuwelijking (vs. 6, 17) staan in de verzen 5-21. Het Joodse volk zit ingeklemd tussen beide grootmachten. Voortdurende oorlogen en verraderlijke overeenkomsten lijken het einde in te luiden. De hemelse boodschapper waarschuwt

nadrukkelijk om geen ‘doe-het-zelftactiek’ toe te passen om de eindtijd naar voren te halen: *En de gewelddadigen uit uw volk zullen verheven worden om het visioen te bevestigen, maar zij zullen struikelen* (vs. 14 zie ook Luk. 21: 8-9).

De verzen 21-35 beschrijven de tijd van Antiochus IV Epiphanes. Die heeft inderdaad de tempel ontheiligd en tijdelijk het brandoffer doen stoppen, maar *het einde wacht nog tot de vastgestelde tijd* (vs. 27).

In de verzen 29-35 komt het VIERDE rijk ten tonele. Antiochus IV weet Egypte bijna op de knieën te krijgen. Dan grijpen de Romeinen in de persoon van Gajus Popillius Laenas in (vs. 30 *schepen van de Kittiërs*). Antiochus mag kiezen: oorlog met Rome of terugtrekken. Antiochus probeert tijd te winnen, maar Popillius maakt het heel duidelijk. Hij trekt een cirkel in het Egyptische zand rondom Antiochus en bijt hem toe: ‘Overleg daar’. Die kiest eieren voor zijn geld. Op de terugweg naar Antiochië botviert hij zijn frustratie op Jeruzalem. Hij laat weer de tempel ontwijden en richt de gruwel der verwoesting op. Hellenistische Joden paait hij aan alle kanten. Maar de gelovigen behandelt hij wreed en schandalig. In de brief aan de Hebreëen (11: 35 vv) vind je daar nog de nagalm van. Zijn gedrag had de opstand van de Makkabeëen tot gevolg.

Vanaf vers 36 tot 12: 4 treedt een andere koning op. *Die koning zal handelen naar eigen goeddunken. Hij zal zich verheffen en zich groot maken boven elke god.* Hij zal veel kenmerken van Antiochus IV hebben, maar dan uitvergroot. Deze antichrist komt uit het VIERDE rijk en moet nog komen. *Hij zal op geen enkele god letten, maar zichzelf boven alles groot maken* (vs. 37). Op het eerste gezicht zou je denken aan Antiochus, maar dat kan niet. Daniel zag bij elke profetie dat er vier rijken zouden komen. Antiochus is uit het DERDE rijk. Ook historisch is dit deel niet meer van toepassing op Antiochus. Hij heeft onder druk van de Romeinen het niet weer gewaagd een veldtocht tegen Egypte te organiseren. Hij probeerde de Joden te dwingen zijn eigen Griekse goden te aanbidden en niet een vreemde onbekende god. Ook stond hij bekend om gulle gaven aan zijn eigen goden. De antichrist moet niets van God of goden weten, *hij zal op geen enkele god letten.* Hij is atheïst of misschien beter gezegd anti-theïst. Oude vijanden van Israël zullen zich aan de zijde van de antichrist scharen. Nadrukkelijk wordt dit ook *de tijd van het einde* genoemd. *Het zal een benauwde tijd zijn, zoals er niet geweest is sinds er een volk is geweest tot op die tijd.* Dan pas zal Daniëls volk verlost worden en staan de doden op.

DE RECHTSZAAK

Dan worden de boeken geopend. De informatie van ieders leven wordt openbaar. De Rechter spreekt recht en acht iemand schuldig of onschuldig. Als je schuldig wordt bevonden, volgt een vonnis. In de strafmaat worden persoonlijke omstandigheden meegewogen. *En u, Kapernaïm, die tot de hemel toe verhoogd bent, u zult tot de hel toe neergestoten worden. Want als in Sodom de krachten waren gebeurd die in u hebben plaatsgevonden, dan zou het tot op de huidige dag gebleven zijn. Maar Ik zeg u dat het voor het land van Sodom verdraaglijker zal zijn op de dag van het oordeel dan*

voor u (Matt. 11: 23-24 zie ook 1Kor. 3: 11-14). Gelukkig is er nog een boek, het Boek des Levens. *Want God heeft Zijn Zoon niet in de wereld gezonden opdat Hij de wereld zou veroordelen, maar opdat de wereld door Hem behouden zou worden. Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar wie niet gelooft, is al veroordeeld, omdat hij niet geloofd heeft in de Naam van de eniggeboren Zoon van God* (Joh. 3: 17-18).

DE REDE OVER DE LAATSTE DINGEN

In Mattheüs 21-24 staat een parallelle profetie. De discipelen wijzen Jezus op de grote bouwwerken van de tempel. Het antwoord lokt een tweede vraag uit. Ze vragen Jezus naar de tekenen van de eindtijd en de komst van het messiaanse rijk. Jezus antwoordt in twee etappes. Eerst kondigt Hij de verwoesting van Jeruzalem aan. Maar *dat is het einde niet*. Hier wijst Hij nadrukkelijk op. Zijn leerlingen koppelden die gebeurtenis aan het definitieve einde. Het eschatologisch einde (het einde der tijden) komt als de antichrist aan de macht is. Dat wordt de meest gruwelijke tijd ooit, de grote verdrukking. Dan is de wederkomst zichtbaar voor iedereen.

Daniël plaatst de verdrukking in het kader van de grote bevrijding en opstanding van de doden. Christus plaatst de dagen van de verdrukking in het kader van Zijn wederkomst op de wolken en het bijeenbrengen van Zijn uitverkorenen (Matt. 24: 29-31).

Evenzeer als Daniël waarschuwt ook Jezus zijn volgelingen voor het verkeerd interpreteren van de tekenen. Oorlogen, hongersnoden zijn niet de tekens van het einde. Het teken is de gruwel der verwoesting op de heilige plaats en de tekens aan de hemel. Ook Jezus geeft in Zijn rede een vervulling op korte termijn aan die een voorafschaduwing is van de eindtijd. De verwoesting van Jeruzalem is niet het einde, maar is het begin van het einde. De verknoping van toekomst en eindtijd maakt het voor ons verwarrend. Eén ding is zeker, Jezus komt weer. Hij heeft het zelf beloofd. ■